

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 80. ANUL XII.

Telegrafulu este de doua ori pe septemna: joia si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura oiei pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 11/23 Octobre 1864.

Diet'a transsilvana.

Siedinti'a din 3/15 Septembrie 1864.

(Continuare si capetu.)

Mog'a provocandu-se la cele espuse de Puscariu, combate pre Maager totu camu cu aceleasi argumente; ear insinuarea lui Koronka, ca candu diet'a n'aru fi adunata pe basa legala si ca candu legea acest'a aru poté-o suflá unu ventu o combate si respinge o asemenea idea ca gresita. (Koronka reflecta, ca nici pe departe n'a disu acest'a.)

Mog'a cerca a demonstrá, ca acest'a se poté deduce din cuvintele lui, si se declara pentru acceptarea operatului comitetului.

Baritiu in cuventu mai lungu espune inalt'a insemnatare ce o are pentru interesele tieriei nostre tramitarea ablegatoru la senatulu imp. Intre aceste interese numera densulu: 1) bugetulu tieriei. Spesele imperiului sunt pe anulu curgatoriu 1864, care este de astadata de 14 luni, 614 mill., veniturile numai 581 mill., va sa dica este unu deficitu infricosiatu. Mai departe a 'ntielesu, ca pe anulu acest'a ne mai ascepta altu deficitu cam de 100 mill., „si acest'a este unu interesu, o cestiune de viétia, la care au sa vorbésca cei 26 deputati alesi in senatulu imp., incatu i va luminá Ddieu si mintea loru.“ 2) Altu interesu de viétia sunt datoriile statului, cari pana 'n Decembre 1863 se urcasera preste 2470 mill., afara de datoriile provinciale urb., garantate prin imperiu, care cu ale Transsilvaniei cu totu facu 522 mill., asiá incatu datoriile statului preste totu trecu preste 3 miliarde. 3) Unu operatu colossalu este reformarea contributiunilor, aflarea unei chei mai drepte, si cu deosebire stergerea contributiunei capului, asup'a carei'a mai cu séma seracimea „típa cá din gur'a sierpelui.“ Ací va veni cestiunea contributiunei directe si indirecte la desbatere; aci au sa duca Transsilvanenii tóte cunoscintiele loru teoretice si practice si sa apere interesele tieriei acestei'a nefericite, uitate acum mai de 50 ani de toti sántii. Pentruca avem a ne teme cu totu dreptulu, nu cum-va sa se asle o cheia, carea pentru altii sa fia favoritóre, séu mai bine nu atátu favoritóre, cátu mai veritosu drepta, ear pentru noi asupritóre, — unu lucru, care se poté intemplá pe lánge cea mai curata bunavointia.“ Cáci densulu, cá membru alu comitetulu finantialu s'a convinsu, ca multi aveau bunavointia cátra Transsilvanenii, dar nu le sciéu interesele, pentruca nu le cunosceau impregiurárele. Mai sunt in fine si alte interese vitale, despre cari se lucréza, precum regularea tarifei comerciale, reuniunea de vámi (Zollverein) cu Prussia si cu tóta Germania, cestiuni, cari numa in senatulu imperialu se potu resolví, si anume numai cu ajutoriulu ómenilor de specialitate, pre cari crede, ca-i va tramite diet'a la sen. imp. Asemenea e si cu drumurile de tíera si cu regularea riurilor s. a. Densulu si colegii sei sciú, cu ce greutate a potutu scóte Vice-cancelarulu transsilvanu 48000 f., pentru de a se taiá o limba de pamentu in dreptulu Belgradului, cáci se dicea, ca nu mai sunt bani de unde sa se dea. (Voci: Sa audímu! Hören wir!) Presied. observa, ca s'au abatutu dela obiectu; Baritiu se escuza cu aceea, ca a fostu datoriu a espune, cum legea acest'a numai atunci poté sa-si ajunga scopulu, déca diet'a va luá in considerare tóte interesele, cari au a le representá cei 26 deputati transsilvani.

Adressandu-se cátra Koronka, reflecta, ca densulu (Baritiu) nu pricepe nici decátu cá ce interese nationale si confessiunale au Transsilvanii sa duca acolo, afara numai déca voru, cá sa se compromita in ochii imperiului si ai Europei intregi, dandu pe fatia rivalitárele loru nationale si confessiunale. (Bravo!) Dar crede, ca nici ca este in competinti'a senatulu imperialu, a se ocupá cu trebile nostre nationale

si confessiunale. Cu tóte acestea densulu tocmai in impartirea tieriei dupa sectiuni vede indirectu respectate atátu interesele nationale si cele confessiunale. „Déca in sa cutare si cutare sectiune nu e deplinita, déca partea drepta a casei este inca desiérta, cerulu ne este martoru, ca nici noi din stánga nici centrulu nu suntemu la acest'a de vina; pentruca de repetite ori ni-amu aretatu dorinti'a, cá sa-i vedemu in mijloculu nostru.“ Preste totu consimte cu operatulu comisiunei, rezervandu-si a mai vorbí, de va fi de lipsa, la desbaterea speciala.

Cu acest'a desbaterea generala este terminata, si urméza desbaterea speciala.

Proiectulu de lege alu regimului, adoptatu si de comitetu, este urmatoriulu:

Proiectu de lege

despre modulu, in care suntu a se alege prin diet'a Marelui Principatu alu Transsilvaniei deputatii la senatulu imperialu.

Modulu alegerei celor douedeci si siese de membri, cari in intielesulu §-ului 6 alu legei fundamentale despre representatiunea imperiului din 26 Februaru 1861 suntu a se tramite in cas'a deputatoru senatulu imperialu pentru Marele Principatu alu Transsilvaniei, se statoresce in urmatórele.

§ 1. Din cele optu despartimente, in cari se imparte diet'a dupa § 17 alu regulamentulu de trebi spre provederea mai usióra a agendelu sele, va alege despartimentulu antáiu si alu doilea câte patru, despartimentulu alu treilea, patrilea, cincilea si sieselea, câte trei, alu sieptelea si optulea laolalta siese membrii din mediloculu tuturor membrilonu dietei prin maioritárea absoluta de voturi.

§ 2. Candu inse intr'unu despartimentu séu mai multe nu s'aru aflá de fatia atáti membri, cáti santu necesarii in intielesulu §-ului 33 alu regulamentulu de trebi, spre a poté enuncia conclusu, séu candu ver unu despartimentu séu altulu n'aru poté ori n'aru voi a intreprinde aceste alegeri din alt'a careva cauza, atunci acelu numeru de membri, care erá sa se aléga altcum prin unu atare despartimentu pentru cas'a deputatoru senatulu imperialu, se va alege de ins'a-si diet'a din mijloculu tuturor membriloru dietei prin maioritárea absoluta a voturiloru acelu membri dietali, cari iau parte la acést'a alegere.

§ 3. Legea acest'a intra in activitate din díu'a publicárei ei.

Titlulu si introducerea se primescu fára desbatere.

La § 1 Macedonu Popu propune a se dice, ca membrii alegendi sa fia cunoscatóri de limb'a germana, (Rosz!), motivandu propunerea sea cu aceea, ca cei ce se voru tramite nu numai sa intieléga, dar sa si vorbésca limb'a germana, cáci altmintrea nu voru poté aperá cu succésulu doritu interesele tieriei, insirate de Baritiu. Se sprijinesce.

Maager propune, cá din sectiunile 6 si 8, cari la olalta alegu 6 membrii, 4 sa se aléga din sinulu dietei, ear 2 sa-i aléga diet'a din sinulu seu, dar din class'a industria-riloru si negociatoriloru. Nu e sprijinitu.

Baritiu recunósce scopulu celu frumosu, ce l'au avutu dinaintea ochiloru Macedonu Popu, dar de óre ce acest'a aru fi o restrictiune a libertáti toturoru acelu'a, cari din intemplanu nu cunóscu limb'a germana, de aceea cá o iliberalitate din partea dietei n'ó poté priimi. Nu este nici o lege, prin carea sa se restringa libertatea limbiloru, si 2 Italiani in Senatulu imperialu au vorbitu in limb'a loru si s'au pusu numai decátu traducatori. Asiá este si 'n Elveti'a.

Maager modifica propunerea sea astfelu, cá din sect. VI. si VIII., cari la olalta alegu 6 membri, aceste sectiuni sa aléga 4 membri din mijloculu tuturor membriloru dietali, si apoi inca 2 membri afara de acestia va alege diet'a din

sinulu seu din class'a industriariloru și negociatoriloru. Nu e sprijinitu.

Wittstock în cuventu lungu și foarte bine motivatu combatu elu însuși (Germanulu!) propunerea lui Mac. Popp, și dorește pria acest'a a aretá, ca densulu nu se tîne de acei'a, cari voru sa germanizeze lumea prin Reichsrath. Apoi combatu și pre Maager, a cărui propunere o afla nenaturala, pentruca emana din principie nenaturale, și combatu preste totu principiutu, de a se alege deputatii pentru Senatul imp. din sinulu dietei. (Cuventulu e nsotitu adeseori de Bravo și aprobári.)

Gull înca combatu între dese acclamațiuni propunerea lui Mac. Popp că de prisosu, ba tocmai stricaciósa.

I. Balomirinu se póte multiamí cu módalitatea tramiterii la Sen. imp., căci acei'a au sa reprezente tóta tíer'a și cátu se póte tóte pártile tíerei, — ceeace dupa proiectulu regimului nu se póte, de óre ce dupa acei'a ablegatii nu se alegu din diet'a ntréga, ci din despartiaminte de 20—22 membri. Dar nu consuna nici cu legea fundamentala de statu (din 26 Febr. 1861), carea dice în § 7: (citesce §-ulu.) Deci propune: Diet'a, carea dupa § 17 alu regulamentului de trebi se se imparte în 8 despartieminte, alege cu majoritate absoluta de voturi din despartiemintele 1 și 2 câte 4, din despp. 3, 4, 5, și 6 câte 3, și din despp. 7 și 8 laolalta 6 membri. Nu e sprijinitu.

Fogaras y pentru propunerea regimului.

Refert. Binder combatu și elu indirectu propunerea lui Mac. Popp, căci prin aceea s'aru strimta libertatea alegatoriloru de deputati dietali. Apoi nu se póte suferi, a nu combatu și pre Maager, macarca Presied. lu face atentu, ca propunerea acestui'a nu s'a sprijinitu.

Mac. Popu retrage propunerea sea.

La votare § 1 se priimesce dupa proiectulu de lege alu comitetului, resp. alu regimului.

§ 2, dupace se citesce în tóte 3 limbi, se priimesce fára desbateré.

La § 3. Gaitanu, vediendu, ca în § 1 și 3 s'au priimitu citate, cari nu corespundu impregiurárilor de fatia, ba suntu contrarie decisiuniloru de mai nainte ale dietei, se vede constrinsu a luá cuventu și a propune, cá citarea §§-iloru 17 și 33 din regulamentulu de trebi sa se lase afara.

Alduleanu propune: „Legea acest'a intra în activitate în diu'a publicárei eii în dieta.“ E sprijinitu.

Gaitanu observa lui Alduleanu, ca diet'a a decisu odata, ca articuli de lege intra în vigóre indata dupa sanctunare, și asiá propunerea lui Alduleanu sta 'n contradicere cu decisiunea dietei. Alduleanu respunde lui Gaitanu, ca a facutu o reflexiune gresita; căci s'a decisu, ca unu articulu de lege prin sanctunarea p. n. devine lege, dar este întreba-rea, ca legea aceea candu sa intre în potere obligatóre? În §-ulu din urma alu legeri pentru santunarea legiloru se dice, ca diu'a, din carea intra în vigóre o lege, se hotaresce totde-un'a în lege insasi. —

La votare propunerea lui Alduleanu se priimesce.

Presied. aduce proiectulu la a trei'a citire și observa, ca 'n' testulu rom. și mag. citatulu din § 1. e gresita. în locu de § 26 § 17. Se va îndreptá.

Eitel totu aceea a voitu sa observe.

Hanni'a îndrepta în titlu: „representatiunea imp.“ în „representanti'a imp.“

Gaitanu propune, a se lasá afara din § 2. alu citatulu § 33 din regulamentulu de afaceri, deorece acest'a înca nu este lege priimita. (Pres. observa, ca în meritulu lucrului nu mai póte concede acum desbateri.)

Dupa cari la votare se priimesce articulu de lege în a trei'a citire.

În privinti'a suplicei camerei comerc. din Brasiovu se priimesce propunerea comitetului: cá acesta petitiune sa se declare respectata prin conclusulu adusu acum de în. casa în privinti'a acestui articulu de lege.

Cu cari siedinti'a se termina.

Petitiunea Bucoveniloru cátra Esc. S. Eppulu Hacmanu.

(Continuare din nr. din urma.)

Absolutismului administrativu în provinci'a acest'a s'aru lasá fréulu liberu, și spiritulu bisericeii greco-orientale, alu cărei caracteru fundamentalu este constituționalismulu, aru trebú sa se revolte necurmatu și nesfiitu contr'a unei institutiuni opuse diametralu. Preste aceea acestu absolutismu s'aru aretá cu atátu mai periculosu, cu cátu n'aru aflá reme-

diu nici chiaru în „Sinodulu generalu“ ce s'aru tîne pe totu anulu inir'unu locu principalu alu monarchiei, de óre ce dupa punctulu alu sieseale alu proiectului, ce l'ati propusu Escellentia Vóstra în Sinodulu din Carlovitiu, Sinodulu generalu numai atunci aru fi competente, a statori canóne administrative petru o Biserica particulara cu potere obligatóre, déca din partea Bisericeii particulare respective, adica din partea capului ei bisericescu nemijlocitu și a sinodului s'aru recunósce a fi acomodate dupa referintiele proprie ale acestei Bisericeii particulare, și s'aru priimi. Considerandu acum, ca dupa punctulu alu sieptelea din proiectu cei doi Preoti, cari aru fi a se tramite la Sinodulu generalu, de-si oesemnati dupa alegerea Episcopului respectivu, totusi au intr'ensulu numai votu consultativu; și precumpanindu mai departe, ca si Preotii, cari voru fi chiamati la sinódele provinciale, voru avé fatia cu Episcopulu în cause administrative numai votu consultativu; în fine considerandu, ca dupa punctulu 10 din proiectu chiaru si în afaceri curatu administrative îndreptárea canonica a mireniloru a participá la sinódele provinciale e supusa indoielei si se reserva unei consultatiuni nóue sinodale: în poterea toturoru acestoru motive și consideratiuni se arata instifiectu pe deplinu presumtiunea ce ese cá resultatu finalu, ca incuviintiarea și sanctunarea celorlu proiecte aru fi identice cu recunóscrea unei potestáti episcopesci fára margini, scóse de sub tóta control'a și supra-veghierea, cu potestate absoluta personala, carea în impregiurári nefavoritóre aru trebú sa duca la apriat'a stricaciune a Bisericeii, și incontr'a căror'a chiaru și bratiulu lumescu, legatu încátuva prin principiulu libertáti religiuarice, s'aru aretá în parte nepotenciosu.— Biserica cea izolata a Bucovinei insa prin acest'a aru deveni în positiunea de a se lipsi de tóte folósele, de tóte mijlócele de intarire și intinerire, cari isvorescu din alipirea de unu ce intregu mai mare, de a suferi tóte inconvenientiele izolárei și ale neajutorintiei și de a sci aternandu prosperarea sea chiaru si numai de cualificatiunea eventuala a unei singure personalitati, ale cărei eveneminte aru inflaintia aspru asuprá stárei bisericeii. Impulsulu celu preatare de îndependintia, asiá numit'a „achefalia“, ce se manifestá acum, pentru provinci'a cea mica bisericesca s'aru poté castigá numai prin aceea, candu ea aru renunciá la intarirea sea dinlauntru, la emularea în afara, la tóta autoritatea însusu, la tóta influinti'a injosu. Si déca positiunea neutrala a acestei bisericeii particulare între dóne natiuni contrarie aru fi sa arete scopulu eii, de a nu lovi în nici un'a din ele, pe de alta parte în intentunatulu absolutismu nemarginitu cu aceeași probabilitate s'aru diari tentatiunea, de a neglege intru asemenea ambe natiunile în cerculu diecesanu, ori a le sacrificá unei'a a trei'a. De frica, cá sa nu se faca pré natiunala, aru deveni tocmai antinationala. Căci de órece ambe nationalitatile traiescu în pace deplina și neperturbata, se afla în amicia și concordia în biserica și scóla, pazescu cu scumpatate un'a cátra alt'a principiulu îndreptárei egale: îngrijirea aceea, cá candu prin alaturarea Bucovinei lângá dieces'a mitropolitana romanésca s'aru poté perturbá cumva pacea acest'a, este de prisosu și imaginaria, cu atát'a mai vertosu, căci atátu în sinodulu provincialu, cátu si în celu generalu elementulu slavicu aru fi representatu mai multu decâtu de ajunsu. În fine pericululu, ce nu se póte privi tocmai cá imposibilu, candu biserica particulara din Bucovin'a cu incetulu aru fi sa se contopésca într'o biserica puternica de alta credintia, o-aru aflá lipsita de totu scutulu dinafara și de resistinti'a cuvenita din launtru; căci dorit'a autonomia admiristrativa nemarginita aru departá dela sine orice amestecu strainu și orice ajutoriu prin cuventu și fapta, ce i s'aru oferí. Si astfel libertatea esagerata a administratiunei episcopesci, achefali'a, aru fi numai unu vehiculu spre darapanare, o cale cátra perirea sigura.

Déca dar în favórea acestui proiectu de constituțiune, ce póta pe frunte atátu de invederatu caracterulu nedepinátii, și déca anume în favórea unei mitropolii indepediti în Cernautiu, se arunca în cumpana votulu afirmativu alu clerului bucovinenu, apoi contr'a acestor'a e de ajunsu a observá, ca asuprá unei cestiuni atátu de momentóse nu s'a declarat sinodulu provincialu în tóta form'a, s'a declarat ci numai o adunare simpla de preoti. Căci în locu de a conchiamá numai decâtu sinodulu diecesanu completu, la care sa participe de o potriava clerulu și mireni, și care prin urmare sa dee garanti'a imparțialitati și a omnilateralitati, Consistorulu episcopescu sub presidiulu Escellentiei Vóstre se intari mai nainte prin vre-o cāti-va membri, alesi dupa socotinti'a propria, cari nu se tinea de statulu consistorialu, apoi în siedintieln din 29, 30 și 31 Ianuariu 1861 cerintiele, ce veniau a se substerne înaltulu regimu parte în privinti'a positiunei erarhice a Bu-

covinei, parte în privința trebuințelor economice ale clerului, le formulă după socotința sa proprie în optu proiecte parțiale separate, după aceea conchiamă pe 19 Februarie 1861 o adunare compusă din demnitari bisericesci și preoți mireni și monahi, aleși după placu, în număr total de 52 persoane, eschidindu pre mireni dela orice participare, și propuse elaboratul lucratură, și în propuneri și motivări de-ja încheiate și gata, nu se slobozi la deșbaterea formală, progresivă separată după materii și sistematicește din punctu în punctu, ci mai vertosu dedă numai spre citire proiectulu ce trecea de nemodificabilu, nu concesse asupra materiei și formei lui nice o deșbatere séu reflexiune, decâtu carea fú suprimată de autoritatea mai înaltă, crediți de prisosu a mai desface par-tea economică a proiectului, cu carea consimțiau toti cei de fatia, de partea ierarhică organizatōre, despre carea nu erau toti membri de aceeași parere, după cum s'aru fi cerutu pen-tru esactitateá votului, ci în sfârșitu punctele cetite din pro-iectu cu pripire demandă a se subscrie prin cei 52 de membri după o singura ședința. —

Precum tinerea unui atare Sinodu parutu pentru de a re-presentă eparchia, asiá și dorintiele și hotaririle sinodale pre-suntive, exprimate pe calea acésta; lovescu deopotriva în pra-x'a bisericésca a timpului mai vechiu și mai nou, în conclu-sele sinodale ale conciliilor ecumenice, în dreptulu de par-ticipare alu mirenilor, în condițiunile și institutiunile unei administratiuni bisericesci practice și practicabile, în lega-tur'a bisericésca la aretare legală ierarhică, ce esista inca până la prefacerea cu validitatea legală, a societății religioare gr. orient. din Austri'a, în p. n. decisiune din 27 Septembrie 1860, privitoare la inființierea unei mitropolii române, în fine în emisulu ministerialu comitativu dto 30 Sept. 1860, prin ca-re se indegetă procedur'a respectiva.

Defectuosității compunerii, neajungerii îndreptății a-cestei adunări de preoți corespunde apoi în adeveru defectuo-sitatea și nepracticabilitatea proiectului de organizatiune, adop-tatu de ea, asupra sistemisării ierarhice a bisericii greco-orientale din Austri'a și asupra pozițiunii eparchiei eppesci a Bucovinei înlauntru aceleia. De-si biseric'a prin sublim'a sea pozițiune e mai presusu de tōte diferințele naționale, totusi în interesulu activității se salutarie proprie nu pōte ignorá nici decâtu dorintiele moderate naționale. Crearea duoru mi-tropolii pe bas'a principiului naționalității, și crearea unei a trei'a mitropolii aru cuprinde o contradicere flagrantă, carea nu numai ca lovescu în logică, ci chiaru și în privința admini-strativa practica duce la contradicere pecātu pagubitōre, pe a-tātu și anticanonice, cari servescu numai pentru de a acoperi golitatea contradicerei celei d'antâiu. Adunarea amintita de preoți cercă a neutralisá contradicerea acésta prin aceea, ca propuse a se introduce în biseric'a greco-orientală din Au-stria și anume din Bucovin'a institutul celu necanonicu, și pecātu de sumtuosu, pe atât'a și de prisosu alu Episcopiloru titulari, purcediendu dela presumpțiunea aceea, că candu astfelu de funcționari bisericesci, dealtmintrea totdeun'a a-tarnatori de Episcopulu actualu și subalterni, aru poté deveni organe destulu de potinți, cu influința și autonōme, pentru de a poté modificá ori annullá în appellatoriu dispositiunile aduse de Episcopulu actualu în Consistoriu și afăra de Consistoriu. Dar aceea merse și mai departe, taindu administratiunea e-parchială în două și presupunendu despre Episcopulu deadrep-tulu, că elu se va substitui prin unu Episcopu titularu, pen-trucă sa se pōta face appellatiuni in contr'a sea, séu cu alte cuvinte: Episcopulu în adeveru nu-i este iertatu a fi E-piscopu, pen-trucă sa devina Mitropolitu. Ear deca Episco-pulu titularu sa represente în Consistoriu loculu și potestatea Episcopulu, atunci elu este adeveratulu Episcopu provincialu, ear Episcopulu nu este decâtu numai Mitropolitu fără diecesa, numai cheful alu appellatoriulu într'o eparchia mică cu Epi-scopu titularu, prin urmare este pentru acésta o sarcină nepro-portionatá însemnată, carea fiindu de prisosu s'aru poté încungiurá. Alu doilea Episcopu titularu, dice adunarea preoților mai de-parte, aru stá lângă Episcopulu că coadjutoriulu pentru lucrările pontificale înlauntru diecesei, și totdeodata aru avé ambii Episcopi titulari a representá pre Episcopulu eparchialu a-tātu în Sinodulu provincialu, câtu și în celu generalu. E documentatu prin Istoria și se scie în de obște, că mitro-poli'a din Suceav'a de multu s'a stramutatu la Iasi, ear epi-scopi'a dela Radautiu cu multu mai tardiu la Cernautiu. De aceea, deca, cum credu unii, din stramutarea unui Episcopu se deriva înaltierea ierarhică a Episcopulu remasu, atunci inca înainte cu 200 ani Episcopulu din Radautiu aru fi trebuitu sa se radice la rangulu de Mitropolitu, — ceeace in sa nu se poté pentru aceea, căci erá subordinatu mitropoliei din Iasi, mai tardiu celei din Carlovitiu, carei'a e subordinatu până a-

stadi. Pe temeiulu canónelor și alu neconținutei praxe biseri-cesci o Episcopia chiaru și după transpunerea sea conserva ti-tlulu scaunulu de pân'atunci și acum parasitu; Mitropolitului din Iasi inca totu i compete connumele: Mitropolitu alu Sucevei, și Episcopulu din Cernautiu connumele de Episcopu alu Ra-dautiulu. (Capetulu va urmá.)

Organisarea în Ungari'a.

I.

Decandu contele Zichy a ocupatu loculu contelui For-gách în Cancelari'a aulică a Ungariei, jurnalele vorbescu ne-conținutu despre stramutări radicale în administratiune și ju-stitiă, de carea avemu lips'a cea mai mare, deca nu voim, că pe lângă procedur'a de astadi creditulu, care este inim'a comerțulu, sa se pēda de totu pe cont'a și spre daun'a lo-cuitoriloru din țiera.

Nu se scie de siguru, cari și de ce colóre voru fi acele stramutări, căci în asta privința chiaru și jurnalele oficiōse vorbescu numai „după cum se aude“ și „se latiesce faim'a.“

Noi, și dimpreună cu noi credemu că dorește ficcare ungureanu, magiaru, nemagiaru, că starea de astadi, atâtu în privința politice, câtu și în a justitiiei și administratiunei sa incete câtu mai cu grabă, va sa dica: dorim totu stramutare câtu se pōte de fundamentala pentru Ungari'a.

Oare cum și în ce modu ne va indetuli dorința can-celariulu de astadi prin organisarea sea? nu o potemu spune de locu până candu nu o vedemu negru pe albu în tōta es-tinderea sea.

Spunemu in sa pe scurtu, ce amu auditu noi despre tōte aceste a, și apoi mai la vale ne vomu desfășurá ideile nōstre în privința stramutărilor.

Se dice adeca, că înainte de tōte, după organisarea nōua a despartimintelor la cancelaria, ce s'a și intemplat, va urmá curi'a regésca în Pest'a, adica: tabl'a regésca și tabl'a septemvirală, cari la noi suntu în genere județie în instanți'a a două și a trei'a; după cari apoi voru urmá cele pentru in-stanți'a prima.

Precum se vorbiá, organisarea curiei regesci aru fi fostu astfelu, cumca curi'a, că unu foru centralu (căci numai în Pest'a este,) sa se desființeze, și în loculu acesteia sa se inființeze mai multe foruri de apelatiune prin țiera, și în pri-vința resiedinței cu privire firescu la numerulu, economi'a, și comerțulu locuitoriloru, adeca: erá sa se introduca impar-tirea țierei întregi după sistemulu repausatu alu lui Bach.

Cancelariulu in sa aci indata dedă de o pedecă atâtu de mare, câtu astadi multi credu, că din organisarea proiectata cu tōte ca nu esista nici unu barbatu sanetosu ba capetîn'a care aru pledá pe lângă organisarea de astadi, nu va fi nimic'a; căci cei ce se tinu mortisiu de dreptulu istoricu în tōte, unde apă o potu maná pe mōr'a loru, au facutu o opuseliune atâtu de mare, câtu suntu gat'a mai bine a se retrage dela activita-tea publică, decâtu sa stērga curi'a regésca, că foru apelato-riu centralu; ci doreșcu, că organisarea Ungariei sa trēca mai înainte prin diet'a țierei, ce in sa guvernulu nu o voiescu.

Din acésta și din alte cauze, ce suntu ascunse pe după culisse, astadi se vorbescu despre atari stramutări în persona-lulu curiei, ba inca chiaru și în alu cancelariiei!

Cumca profetirea acésta implini-se-va, ori ba, ne va a-retá viitoriulu celu mai de aprōpe; am dōri totusi, ca sa se puna odata capetu provisoriuulu de astadi, cu atâtu mai vertosu, căci cauzele juridice și administrative, neavendu o atare le-gatura strinsa cu politic'a mai înaltă, nu potu suferi ama-nare.

Despre celelalte jurisdicțiuni scimu atât'a, că competen-ți'a celoru de instanți'a prima nu va fi totu cea de astadi, de órece justiti'a va sa fia despartita de administratiune, că și în tōte staturile bine ordinate: și asiá d. e. judele cereualu nu s'aru ocupá cu alt'a, decâtu numai cu procese civile criminale séu numai cu administratiunea politică; — stramutări erau sa se faca și în sedriile comitatelor; in sa de órece proiectulu organizării a datu de pedece indata la curi'a regésca, de-spre celelalte putienu se vorbescu; cu tōte ca după priceperea nōstră, organisarea trebuiá sa se incēpa la instanți'a prima, cu carea au de lucru toti cei ce recurgu vr'odata la ajutoriulu statulu în cauzele, unde persón'a și averea este atacata, va-temata, și cu carea poporulu vine în atingere în tōte dilele, și simte greutatea, cu carea are de a se luptá, unde se cere a-justoriulu grabnicu.

De aicea este fōrte vederatu, că frații nostri, cari jóca unu rolu mare în politic'a mai înaltă, aru voi sa rămăna și curechiulu și apoi și capr'a sa fia satula; va sa dica li-aru placé sa lapede veșmintele aceste nesuferibile de astadi din justitiă, și totdeodata se opintescu din tōte partile a sustine tōte drepturile de până acuma, ce se dicu istorice.

De patru ani innóta acu barc'a justitiei sí a administra-
tiunei nóstre pe marea viforósa a politicei, din anu in anu a-
síá dicendu se stramutara conducatorii barcei, unulu mai e-
nergiosu decâtu altulu, — totusi in locu de a merge innainte
câtra scopulu doritu, stâmu pe locu, ba adeseori valorile po-
liticei fine ne arunca indereptu.

Deci déca cei ce tínu frêncle guvernârei voiescu a intro-
duce unu sistemu nou, mai corespondiatoriu referintieloru nó-
stre, nu remâne alt'a, decâtu a-lu introduce cu ori ce pretiu
sí a nu conchiamá pre barbatii patriei la dieta sa faca unu
fiasco nou cá in 1861, ce o recunoscú sí densii; séu, daca
guvernulu insusi doresce, cá organisarea sa tréca prin con-
sultârile dietale: va fi de lipsa a lucrá intr'acolo, ca natiu-
nalitatile nemagiare sa fia reprezentate intr'unu numeru câtu
mai mare, cáci aceste de siguru nu voru voi, cá sí capr'a sa
se sature, apoi sí curéchiulu sa remána intregu.

Ear déca este téma ca unu astfelu de elementu nu se
va poté formá in diet'a tieriei: guvernulu cá in fiecare statu,
are dreptu de a se folosi de tóte mijlócele, ce aducu bine in
tiéra, deci are dreptu a face organisare nóua, corespondiatóre
recenterintieloru nóstre sí fára conchiamarea dietei.

Sabíiu in 10/22 Oct. **Inchiderea dietei transsil-
vaue** vá urmá Sambata in 17/29 Octobre, sí dupa acést'a
ablegatii transsilvani pentru Senatulu imperialu voru plecá la
missiunea lor. Deschiderea Senatului imp., dupa unu tele-
gramu alu „Herm. Ztg.“ etc. se vá face in 31 Octobre
(12 Novembre.)

Principatele române unite.

Despre priimirea Domnitorului in Iasi, a dóu'a capitala
a României, aduce „Tribun'a româna“ unu articulu lungu
sí fôrte intresantu. Credemu ca plinimu o datorintia fatia
cu publiculu nostru, déca vomu comunicá unele pasagie din
acestu articulu, cure numai angustimea colóneloru ne opresce
a nu-lu reproduce in totulu lui. Trecendu preste introduce,
facemu sa urmeze numai strictu descrierea celoru intemplate:

„Cum a intratu (Domnitorulu) in sal'a cea mare a palatului,
in sal'a de unionista memoria, M. S. s'a inaintatu dreptu la grup'a,
in fruntea cârei'a erá primariulu orasiululu, sí a stetutu a vor-
bí despre legea comunála. A dísu, ca ea contine dóue prin-
cipie insemnate: descentralisarea administrativa sí initiativ'a
comuneloru, representative activitáti private. Pâna acum,
díse espresu M. S., totulu se asceptá dela Guvernu, de acum
inainte trebuie sa-si caute sí guvernatii de interesele lor
locali. A atinsu cu vorb'a sí despre infintierea consilieloru
judetiene sí de curend'a convocare a representárei nationale,
compuse, M. S., díse de o adunare sí unu senatu, accentuandu
acestu diu urma cuventu.

Dela primariulu orasiului M. S. s'a intorsu cu privirea la
prefectulu districtului, carele stá la celalaltá capetu, sí a dísu,
ca trebuie, ca trebuiá, — a se esplice nóuele reforme sí mai
cu séma decretulu improprietarierei. Déca nu s'a facutu, voiú
sa o facu eu aici, díse espresivu M. S., esplicarea acestei
legiuri, voiú sa o esplicu cá unu dascalu la academia. Sí
s'a pusu, in adeveru, M. S. cá de pe catedra, a esplicá e x
p r o f e s s o reform'a rurala din punctulu de vedere istoricu,
politicu, cara mai cu séma juridicu. Lectiunea a fostu per-
fecta sí professorele admirabilu. Sciému, din primele siedin-
tie, ale adunárei electiv'e de la 1858, ca deputatulu proprie-
tariloru mici de la Husi este fôrte elocinte la trebuintia, sí
escelá punendu-se pe terenulu conciliatiuniloru sí alu trans-
actiuniloru; ci inca nu-i cunosceamu cu totii rarulu talentu
alu unii catedrante.

Dupa ce a trasu, in câte-va cuvinte, istoriculu cestiunei
rurale, sí a aretatu ca insusi reposatulu domnu Gr. Ghic'a alu
Moldovei a facutu unu pasu inainte, apoi M. S. a dísu, cu con-
victiune, ca va veni timpulu candu insisi proprietarii, cari a-
stadi nu-si intielegu interesele lor, voru bine-cuventá re-
form'a rurala, sí atunci istori'a justa va spune, ca: „Cuz'a a
liberatu proprietatea.“ Fára proprietate sí fára poporu, adause
M. S., nu póte fi o natiune.

Numai de astadi inainte in Români'a proprietariulu póte
sa puna piciorulu pe pamentulu seu sí sa dica: „Acést'a este
alu meu.“ Numai de astadi inainte Românulu nu va mai fi
cá o vita.

(Va urmá.)

Prospectu politicu.

Déca nu'nsiela tóte semnele, apoi conferintiele
de pace vienesce suntu aprópe de capetu cu lucrârele
loru; foile oficióse din Vienna dícu, ca rezultatulu se spera
ca va fi „spre multiamirea tuturor.“

In Itali'a domnesce cea mai mare iritatie; par-

tid'a revolutiunara, cu Mazzini in frunte, protestéza solenu in-
contr'a conventiunei cu Franci'a; clericali fioresce suntu fôrte
nemultiamiti; Pap'a e ingrijitu pentru esistintia statului bise-
ricescu, dar totdeodata resolutu, a nu face nici regatului Ita-
liei, nici staruintieloru Franciei séu altei poteri vré-o conces-
siune in privintia acést'a; Victoru Emmanuilu e tristu sí iri-
tatu; sí preste totu Italianii numai asiá se potú impacá cu i-
de'a conventiunei, cáci credú, ca transpunerea capitalei la
Florenti'a va fi numai unu pasu nou câtra a castigá Rom'a.

Imperatulu Napoleonu va sosi in 10/22 Oct.
la Nizz'a, spre de a 'ntempiná pre famili'a imperatésca
russésca, pentru ale cârei priimiri se facu pregatiri gran-
dióse. —

Englitter'a a recunoscutu in forma imperiulu mes-
sicanu. — Foile engleze profetiescu mereu resboiulu, pecandu A-
ustri'a imputinéza armat'a sea cu vr'o 50,000 feciori. —

Nr. 23879—1864.

Nr. 37—1 Publicatiune.

Dupa insciintiarile venite din provinciile invecinate pâna
in ultim'a l. t. Septembre au domnitu ból'a de vite in 12.
Comitate a Ungariei, sí au fostu de patri'a noastra mai a-
propriate in Maramuresiu.

In Banatu au apucatu putere mai mare, asiá catu in 12
comune infecte a regimenteloru granitieresci banatiano-nem-
tiescu, banatiano-serbescu sí Petervaradinu s'au suitu perderea
de vite la 1864 de capete.

Au domnitu mai incolo in 50 comune in Galiti'a, unde
introducandu-se prin o ciurda minata la tergu in Lutovisko
au ajunsu o estindere neobicinuita.

Afara de acést'a se latiesce inca in tînutulu granitiei
Croato-slavonescu, unde anumitu pe teritoriulu regimentului
Varasd St. Georg au apucatu cu putere mare, sí au pricinuitu
daune mari in otarele aloru 5. companii de lângá riulu Drav'a
precum sí in cinci comune a regimentului granitierescu de
Sluin, sí dóue comune a regimentului Lik'a.

Sau ivitu inca sí in Croati'a in comitatele Zagrab,
Pozeg'a sí Kreuz, dara acolo afara de comun'a Ducic'a in
cerculu Siseku s'au aretatu numai raru.

In Bosni'a e decursulu bólei stramutatoriu, sí deaca
din unele tînuturi suntu stirile mai favoritose, din alte parti
se relatiezeze despre erumperi mai nóue séu latirea mai
mare a bólei.

Mai favoritose au fostu relatieunile in privintia acest'a
din Moldov'a sí Români'a sosite, unde acum ból'a domnește
numai in cerculu Kahulu in Moldovi'a, iara in alte parti e aprópe
de incetare.

De totu au incetatu ból'a numai in Bucovin'a sí duca-
tulu mare Krakau, din contr'a in Bessarabi'a sí tînutulu
granitierescu.

Titel au eruptu de nou.

In sfirsitu pe teritoriulu granitierescu croato-slavonescu
sau lipitu sí pe oi.

Patri'a nóstra in presentu e perfecte libera de periclu,
sí starea sanitatei asiá intre populatiune, precumu sí între
dobitoacele domestice e favoritose. Ból'a ivita in comunele
Reichersdorf sí Ghiertanu între cai au incetatu in Roginou
nu sau aratatu mai multu bóla de antrae între dobitócé, sí
acumu numai in Fru'a se mai arata versatu între oi.

Disenteria ivita între populatiune in comuna Bratej inca
incéta, sí in Gerla mai suntu cu Scorbatu numai doi bolnavi.

Despre care se da prin aceasta de scie in publicu.

Dela regescu Guvernu alu Transsilvaniei.

Sabíiu in 3-lea Octobre 1864.

Nr. 36—1 Concursu.

Pentru ocuparea statiunei de invetiatoriu in Comun'a
gr. res. Cristianu (Grossau), cu carea suntu impreunate ur-
matórele emolumente:

1. unu salariu annuale de 210 fl. v. a. din cass'a
allocaliale comunale;
  2. optu stengeri lemne de focu pentru scóla sí inve-
tiatoriu;
  3. Cuartiru naturale in edificulu scólei,
- Se deschide prin acést'a Concursu pâna in finea lunei
Octobre. a. c.

Coucurentii au a-si innaintá cererile lor cu mân'a pro-
pria scrise, la subscrisulu Inspectoratu scolare, documen-
tandu religi'a sí capacitatea lor, precumu sí portarea de pâna
acumu, deaca au mai fostu in servitiu, sí cu deosebire cu-
nóscerea tipicului sí a cantâriloru bisericesci.

Sibíiu 6. Octobre 1864.

Inspectoratulu scolare gr. res. alu Tract. Sibíiului I.

I. H a n n i ' a m. p. Prot. sí Inspector